

Principie a „disputace“

Stará zásada „de principiis non est disputandum“ je jen zčásti platná a jen v některých případech užitečná. Platná je nepochybně tehdy, když se spor týká především určitého tématu, k němuž se obě strany (event. více stran) vztahují. V takovém případě jde totiž o to, aby každá ze stran ukázala, k čemu ze svých pozic a na základě svých „principií“ dospěla či může dospět a jak s jejich pomocí dané téma dokáže jak uchopit, tak interpretovat, a posléze přispět k jeho řešení. Docela jiná je ovšem situace tam, kde se spor týká samých principů: tam pochopitelně zmíněná zásada, která vlastně zavazuje disputující, aby neodváděli rozmluvu od vytčeného tématu ke sporu o principie, pozbývá smyslu a tedy i platnosti. Kdyby totiž někdo chtěl platnost oné zásady rozšířit bez omezení a udělat z ní zásadu univerzální, znamenalo by to, že mezi stranami, které vycházejí z různých pozic a z jiných principií, není žádný rozhovor vůbec možný, a tedy ani žádná disputace. Východiska vůbec a principy zvláště je však třeba považovat za něco, k čemu se myslící člověk rozhoduje a přihlašuje (ať už tak, že je prostě bez kontroly přejímá od jiných, např. z tradice apod., anebo se pro ně rozhoduje vědomě a na základě porovnání s jinými). Proto také ani východiska obecně, ale ani principie nepředstavují něco, co by nebylo možno ověřovat a kontrolovat, a pokud se ukáže potřeba, i měnit.

(Písek, 060922-1.)